

Dostępność **Plus**

Projekt „Samorząd bez barier” Szkolenie dla koordynatorów ds. dostępności

Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego

MATERIAŁY SZKOLENIOWE

Spis treści

1. Podstawowe definicje	2
2. Niepełnosprawność – orzecznictwo	3
3. Ustawa z dn. 19 lipca o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	3
4. Obsługa klienta ze szczególnymi potrzebami	4
5. Zatrudnianie osób z niepełnosprawnością	6
6. Koordynacja dostępności	7
7. Audyt dostępności urzędu	8
8. Plan działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami przez podmiot.....	9
9. Raport o stanie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	10
10. Dostęp alternatywny	10
11. Zamówienia publiczne	11
12. Deklaracja dostępności.....	11
13. Ewakuacja.....	13
14. Literatura do skryptu i prezentacji.....	14

1. Podstawowe definicje

Osoba ze szczególnymi potrzebami – osoba, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami (ustawa z dn. 19 lipca o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami). Warto zwrócić uwagę, że powyższa definicja znajdująca się w ustawie znacznie rozszerza zakres podmiotowy w stosunku np. do Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Niepełnosprawność – trwała lub okresowa niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodująca niezdolność do pracy (ustawa z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych).

Osoba z niepełnosprawnością – osoba, która ma długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, psychiczną, intelektualną lub w zakresie zmysłów, co może w oddziaływaniu z różnymi barierami utrudniać jej pełny i skuteczny udział w życiu społecznym na zasadzie równości z innymi osobami (Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych).

Bariera – przeszkoda lub ograniczenie architektoniczne, cyfrowe lub informacyjno-komunikacyjne, które uniemożliwia lub utrudnia osobom ze szczególnymi potrzebami udział w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami (ustawa z dn. 19 lipca o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami).

Uniwersalne projektowanie – odnosi się do takich rozwiązań, które są użyteczne dla wszystkich ludzi, w jak największym zakresie, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznych zmian. Termin ten odnosi się do produktów, środowisk, programów i usług i nie wyklucza urządzeń pomocniczych dla poszczególnych grup osób z niepełnosprawnościami. (Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych i ustawa z dn. 19 lipca o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami). Uniwersalne projektowanie ma być stosowane do nowopowstałych budynków.

Racjonalne usprawnienie – konieczne i odpowiednie zmiany i dostosowania, nie nakładające nieproporcjonalnego lub nadmiernego obciążenia, jeśli jest to potrzebne w konkretnym przypadku, w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami możliwości korzystania z wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności oraz ich wykonywania na zasadzie równości z innymi osobami (Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych). Stosujemy je do istniejących obiektów w celu zapewnienia

dostępności opisanej w art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

2. Niepełnosprawność – orzecznictwo

Orzeczenie powiatowego zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności wydawane jest do celów pozarentowych. Wprowadza trzy stopnie niepełnosprawności: lekki, umiarkowany i znaczny. Zaliczenie do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności osoby nie wyklucza możliwości zatrudnienia tej osoby u pracodawcy niezapewniającego warunków pracy chronionej.

Orzeczenie wydawane przez ZUS dla celów rentowych jest traktowane na równi z orzeczeniem o niepełnosprawności:

- orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji = orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- orzeczenie o niezdolności do samodzielnej egzystencji = orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy = orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,
- orzeczenie o częściowej niezdolności do pracy = orzeczenie o lekkim stopniu niepełnosprawności.

3. Ustawa z dn. 19 lipca o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

Art. 6 ustawy obejmuje:

1) w zakresie dostępności architektonicznej:

- a) zapewnienie wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynków,
- b) instalację urządzeń lub zastosowanie środków technicznych i rozwiązań architektonicznych w budynku, które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń, z wyłączeniem pomieszczeń technicznych,
- c) zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy,
- d) zapewnienie wstępu do budynku osobie korzystającej z psa asystującego,
- e) zapewnienie osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób;

2) w zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej:

- a) obsługę z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się, o których mowa w ustawie o języku migowym i innych środkach komunikowania się lub przez wykorzystanie zdalnego dostępu online do usługi tłumacza przez strony www i aplikacje,

- b) instalację urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących, w szczególności pętli indukcyjnych, systemów FM lub urządzeń których celem jest wspomaganie słyszenia,
 - c) zapewnienie na stronie internetowej danego podmiotu informacji o zakresie jego działalności – w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania,
 - d) zapewnienie, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, komunikacji z podmiotem publicznym w formie określonej w tym wniosku.
- 3) w zakresie dostępności cyfrowej** – wymagania określone w ustawie z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych;
- a) zapewnienie stronom internetowym (najpóźniej od września 2020 r.) oraz aplikacjom mobilnym (najpóźniej od września 2021 r.) dostępności określonych w ustawie na poziomie standardu WCAG 2.1 (określone w Wytycznych dla dostępności treści internetowych 2.1 stosowanych dla stron internetowych i aplikacji mobilnych w zakresie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami),
 - b) publikacji i aktualizacji, co najmniej raz w roku (31 marca) deklaracji dostępności na stronie internetowej.

4. Obsługa klienta ze szczególnymi potrzebami

1) Obsługa klientów Głuchych i słabosłyszących

Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się uznała Polski Język Migowy za naturalny sposób komunikowania się osób niesłyszących. Urząd ma obowiązek zapewnić tłumacza języka migowego w formie bezpłatnej usługi (3 dni robocze). Rejestry tłumaczy języka migowego prowadzone są w Urzędach Wojewódzkich. Urząd ma również obowiązek zapewnienia swobodnego komunikowania się osobom słabosłyszącym np. poprzez instalację pętli indukcyjnej w pomieszczeniu.

2) Obsługa klientów niewidomych i słabowidzących

Ustawa z dn. 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (art. 6 pkt. 1d) wskazuje wyraźnie, że osoba korzystająca z psa asystującego ma prawo wstępu do obiektów użyteczności publicznej, w szczególności do budynków i ich otoczenia przeznaczonych na potrzeby administracji publicznej.

Należy pamiętać, aby w kontakcie z osobami niewidomymi nie używać zwrotów „tu”, „tam”, a kierunek wskazywać mówiąc np. w lewo, po prawej stronie lub posługując

się wskazówkami zegara. Jeśli nie wiesz jak pomóc, to zapytaj o to osobę niewidomą. Kierując niewidomego klienta do miejsca do siedzenia, zaproponuj wsparcie. Opisz co się dzieje, jak wygląda rozmieszczenie pomieszczeń, mebli. Kontakt wzrokowy dotyczy także osób niewidomych, które słyszą, czy mówi się do nich, czy w innym kierunku. Pamiętaj też, że osoba niewidoma może podpisać się samodzielnie – użyj ramki jeśli klient będzie miał taką potrzebę. Pamiętaj o dostępności przestrzeni budynku i dokumentów/informacji także dla osób słabowidzących.

3) Obsługa klientów z niepełnosprawnością intelektualną

Klient z niepełnosprawnością intelektualną ma takie same prawa jak inni. W kontakcie z osobami z niepełnosprawnością intelektualną należy posługiwać się prostym, lecz nie infantylnym językiem – unikać skomplikowanego i wyszukanego słownictwa czy zdań podrzędnie złożonych. Każdorazowo należy upewnić się, że komunikat został dobrze zrozumiany. Najważniejsze treści dokumentów i informacji powinny być przekazane takiej osobie w tekście łatwym do czytania i rozumienia (tekst ETR).

4) Obsługa klienta ze spektrum autyzmu

W komunikacji z osobą ze spektrum autyzmu należy pamiętać o kilku ważnych zasadach:

- mów patrząc w oczy rozmówcy,
- skieruj twarz i sylwetkę w jego stronę,
- stosuj zgodne komunikaty werbalne i niewerbalne,
- mów o konkretach – krótkie, proste komunikaty werbalne,
- jasno formułuj swoje oczekiwania – osoby z zaburzeniami ze spektrum autyzmu nie czytają między wierszami, mają duże trudności, żeby domyślić się, co czują lub myślą inne osoby, jakie mają intencje,
- pamiętaj, że niektóre osoby z zaburzeniami ze spektrum autyzmu potrzebują dokładnej instrukcji wykonania czynności lub zadania, pomocne będzie więc przygotowanie szczegółowego schematu postępowania, najlepiej w formie pisemnej (regulamin, instrukcja).

Dobłą praktykę stanowią pokoje wyciszenia, czyli miejsca, w których nie występują czynniki rozprasające. Takie warunki ułatwiają kontakt z osobą ze spektrum autyzmu.

5) Obsługa klienta z niepełnosprawnością ruchową

Obsługa klienta powinna odbywać się w miejscu dostępnym architektonicznie. Należy zadbać o umieszczenie tablic informacyjnych na odpowiedniej wysokości (tak, by tekst był widoczny także dla osoby poruszającej się na wózku). Należy też

Dostępność Plus

dostosować ladę recepcji lub stanowiska obsługi (przynajmniej na odcinku o szerokości 90 cm). Lada powinna znajdować się nie wyżej niż 90 cm od posadzki, a optymalna wysokość to 70-80 cm. Zaleca się zapewnienie przestrzeni umożliwiającej podjechanie pod blat przodem wózka. Należy też zwrócić uwagę na możliwości przejazdu wózkiem pomiędzy biurkami.

5. Zatrudnianie osób z niepełnosprawnością

Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych

Art. 24 Konwencji gwarantuje każdej osobie z niepełnosprawnością wsparcie w podjęciu i utrzymaniu zatrudnienia. Konwencja nie wskazuje na jedną formę zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami – wymienia zarówno otwarty, jak i integracyjny charakter pracy. Dokument ten podkreśla jednak dostępność środowiska pracy i zwraca uwagę na zakaz dyskryminacji. Konwencja popiera możliwości zatrudnienia i rozwoju zawodowego osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy oraz pomocy w znalezieniu, uzyskaniu i utrzymaniu zatrudnienia oraz powrocie do zatrudnienia.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

Pracodawca zatrudniający co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy jest obowiązany dokonywać miesięcznych wpłat na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Z wpłat zwolnieni są pracodawcy, u których wskaźnik zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami wynosi co najmniej 6%.

Rekomendacje dot. zatrudniania osób z niepełnosprawnością:

- w ogłoszeniach o pracę należy zawierać informacje zachęcające osoby z niepełnosprawnością do aplikowania na wolne stanowiska pracy,
- mając na celu pozyskanie pracowników z niepełnosprawnościami zaleca się współpracę z organizacjami pozarządowymi (lokalnymi i o zasięgu ogólnopolskim) oraz z Powiatowym Urzędem Pracy,
- w trakcie naboru na wolne stanowiska pracy zaleca się stosowanie pierwszeństwa w zatrudnianiu osoby z niepełnosprawnością, jeśli znajdzie się wśród 5 najlepszych kandydatów (należy zamieścić taką informację w ogłoszeniu o pracę),
- należy podjąć specjalne działania usprawniające pracę już zatrudnionym osobom z niepełnosprawnościami (specjalistyczny sprzęt, elastyczne godziny pracy, możliwość pracy zdalnej itp.),
- należy przygotować pozostałych pracowników do współpracy z osobami z niepełnosprawnością (szkolenia, materiały dydaktyczne, porady),

- należy umożliwić osobie z niepełnosprawnością kontakt za pomocą tłumacza Polskiego Języka Migowego, urządzeń wspomagających słyszenie itd.,
- należy zapewnić dostępność rozmowy kwalifikacyjnej dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności,
- w Regulaminie Pracy należy zamieścić regulacje dot. zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami,
- należy na bieżąco monitorować dostępność jednostki w obszarze zatrudnienia i kontrolować wysokość wskaźnika zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami.

Zatrudnienie wspomagane polega na udzielaniu indywidualnej pomocy osobom z niepełnosprawnościami w uzyskaniu dostępu do zatrudnienia zgodnego z ich wyborem, przy stałym wsparciu. Usługa zatrudnienia wspomagane nie jest usługą publiczną, zapewniają ją organizacje pozarządowe. Mimo wielu starań środowiska dotychczas usługa ta nie została uregulowana ustawowo. Zatrudnienie wspomagane jest realizowane w Polsce najczęściej wobec osób z niepełnosprawnością intelektualną lub psychiczną – czyli grup potrzebujących największego wsparcia na rynku pracy. W zatrudnieniu wspomagany udział bierze osoba z niepełnosprawnością, trener pracy, doradca zawodowy, psycholog oraz pedagog.

6. Koordynacja dostępności

Do **obowiązków koordynatora ds. dostępności** należy realizacja zadań wynikających z ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami i ustawy o dostępności stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych, a w szczególności:

- **koordynacja działań podmiotu** i podległych mu jednostek w zakresie zapewniania i poprawy dostępności;
- **wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami** w dostępie do usług świadczonych przez podmiot – wymaga to poznania i rozumienia sposobów funkcjonowania tych osób; koordynator powinien znać szczególne potrzeby i efekt ich interakcji z otoczeniem (różne dysfunkcje i różne rozwiązania);
- **monitorowanie działalności podmiotu w zakresie dostępności** (powinno dotyczyć wszystkich obszarów);
- **analiza dostępności obiektów użyteczności publicznej** podległych podmiotowi;
- **przygotowanie i aktualizacja merytorycznej treści deklaracji dostępności**;
- **współpraca z osobą odpowiedzialną za strony internetowe** jednostki w celu monitorowania ich dostępności oraz publikacji deklaracji dostępności;
- **proponowanie założeń do rocznych planów budżetowych** dotyczących realizacji zadań wynikających z ustaw oraz przyjętych programów;

- **opiniowanie projektów aktów normatywnych** stanowionych, dotyczących problematyki osób z niepełnosprawnościami;
- **inicjowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności i likwidacji barier** utrudniających osobom z niepełnosprawnościami funkcjonowanie w społeczeństwie;
- **inicjowanie i koordynacja realizacji programów** oświatowych, kulturalnych i rekreacyjnych dla osób z niepełnosprawnościami;
- **odpowiadanie na wnioski o zapewnienie dostępności**;
- **przygotowanie i koordynacja wdrożenia planu działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności** osobom ze szczególnymi potrzebami przez podmiot (zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami);
- **przygotowanie raportu o stanie dostępności** podmiotu;
- **współpraca z instytucjami centralnymi, wojewódzkimi, powiatowymi i gminnymi** w zakresie dostępności;

7. Audyt dostępności urzędu

Audyt dostępności jest to badanie podmiotu pod kątem dostępności dla wszystkich użytkowników, w tym dla osób ze szczególnymi potrzebami. Audyt obejmuje trzy obszary: architektoniczny, informacyjno-komunikacyjny i cyfrowy. Efektem audytu jest raport, który opisuje błędy w zakresie dostępności (bariery) i zawiera rekomendacje do ich likwidacji, a tym samym poprawy dostępności podmiotu.

Audyt wskazuje wszystkie niedogodności i bariery w dostępności do różnych obszarów działania podmiotu. Dzięki wdrożeniu rekomendacji zawartych w raporcie z audytu dostępności podmiot ma szansę stać się przyjazny dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych, kobiet w ciąży itp. Pełna dostępność architektoniczna, informacyjno-komunikacyjna i cyfrowa, a w ich ramach również dostępność obsługi klienta i zatrudnienia ułatwia korzystanie z tych obszarów wszystkim użytkownikom.

Audyt może być przeprowadzony:

- w trakcie tworzenia nowego projektu/działania,
- w celu poprawy istniejącego już stanu dostępności poprzez modernizację, inwestycje i inne zmiany mające na celu dostosowanie tego obszaru do osób ze szczególnymi potrzebami,
- samodzielnie – przy wykorzystaniu własnej wiedzy, przygotowanych narzędzi monitoringowych oraz niezbędnego sprzętu (miarka, dalmierz itp.),
- przez osobę/instytucję zewnętrzną (zgodnie z prawem o zamówieniach publicznych bądź innymi przepisami wewnętrznymi).

Audyt krok po kroku:

- 1) Określ potrzeby i oczekiwania wobec audytu.
- 2) Zbierz dane nt. badanej jednostki.
- 3) Wyznacz cel główny i cel szczegółowy audytu dostępności.
- 4) Dobierz zespół do prowadzenia audytu oraz określ czas i miejsce jego trwania.
- 5) Opracuj pytania badawcze główne i szczegółowe dla poszczególnych obszarów (architektonicznego, informacyjno-komunikacyjnego i cyfrowego).
- 6) Dobierz metody badawcze do poszczególnych obszarów (tajemniczy klient, ankieta, desk research, przegląd procedur).
- 7) Dobierz sprzęt oraz narzędzia monitoringowe do poszczególnych obszarów (narzędzia dostępne na rynku, stworzone w ramach Programu Dostępność PLUS).
- 8) Opracuj plan audytu dostępności.
- 9) Przeprowadź audyt.
- 10) Przeanalizuj zebrane dane.
- 11) Sporządź raport i rekomendacje, dzięki wdrożeniu których możliwa będzie poprawa stanu dostępności jednostki.
- 12) Przygotuj listę sprawdzającą, która posłuży do przeprowadzenia audytu dostępności w przyszłości.

8. Plan działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami przez podmiot

Plan działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami powinien obejmować w szczególności analizę stanu zapewniania dostępności przez podmiot oraz planowane działania w zakresie poprawy tej dostępności. Przygotowanie i koordynacja wdrożenia go w jednostce należy do zadań koordynatora. Plan powinien być przyjęty zarządzeniem szefa jednostki, a jego treść należy umieścić w Biuletynie Informacji Publicznej.

Chociaż ustawa nie określa precyzyjnie terminu przyjęcia planu, to warto przygotować go przed **31 marca 2021 r.** (przed sporządzeniem pierwszego raportu o stanie zapewniania dostępności). Działania wskazane w planie mogą być rozłożone w czasie, nawet do momentu złożenia drugiego raportu (a więc do 2025 r.).

9. Raport o stanie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

Począwszy od 2021 r. każdy podmiot publiczny jest zobowiązany przekazać co 4 lata, najpóźniej do dnia 31 marca danego roku, raport o stanie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w danym podmiocie i opublikować go na swojej stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej, a jeżeli nie ma takiej strony – na swojej stronie internetowej.

Raport o stanie zapewniania dostępności powinien zawierać:

- informacje o zakresie spełniania przez daną jednostkę minimalnych wymagań, o których mowa w art. 6 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
- informacje o stanie zapewnienia dostępu alternatywnego oraz analizę uzasadniającą brak zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (zgodnie z art. 7 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami),
- informacje zbiorcze o stanie dostępności w jednostkach podległych oraz nadzorowanych.

10. Dostęp alternatywny

Zgodnie z art. 7 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w indywidualnym przypadku, jeżeli podmiot publiczny nie jest w stanie, w szczególności ze względów technicznych lub prawnych, zapewnić dostępności osobie ze szczególnymi potrzebami w zakresie, o którym mowa w art. 6 pkt 1 (dostępność architektoniczna) i 3 (dostępność informacyjno-komunikacyjna), podmiot ten jest obowiązany zapewnić takiej osobie **dostęp alternatywny**. Polega on na zapewnieniu osobie ze szczególnymi potrzebami wsparcia innej osoby lub zapewnieniu jej wsparcia technicznego (w tym z wykorzystaniem nowoczesnych technologii) lub wprowadzeniu takiej organizacji podmiotu publicznego, która umożliwi realizację potrzeb takiej osoby, w niezbędnym dla niej zakresie.

Przykładem dostępu alternatywnego może być wypełnienie dokumentów osobie niewidomej przez pracownika urzędu lub zamontowanie przy drzwiach wejściowych urzędu dzwonka z piktogramem osoby z niepełnosprawnością, z którego może skorzystać osoba poruszająca się na wózku i w ten sposób wezwać pracownika urzędu, który pomoże jej dostać się do budynku.

Dostęp alternatywny w obszarze dostępności cyfrowej polega na zapewnieniu kontaktu telefonicznego, korespondencyjnego, za pomocą środków komunikacji elektronicznej (m.in. poczta elektroniczna) lub za pomocą tłumacza języka migowego

Dostępność Plus

lub tłumacza-przewodnika, o ile podmiot publiczny udostępnia taką możliwość (art. 7 pkt 2 ustawy o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych). W deklaracji dostępności na stronie podmiotu należy wskazać dane kontaktowe osoby wyznaczonej do realizacji spraw w zakresie dostępności cyfrowej w tym podmiocie (art. 10 ustawy o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych).

Rozwiązania w postaci dostępu alternatywnego podmiot może stosować **do 6 września 2021 r.** Po tej dacie dostęp alternatywny musi być traktowany jako sytuacja wyjątkowa, a szczególne potrzeby muszą być zapewniane z wykorzystaniem projektowania uniwersalnego lub racjonalnych usprawnień.

11. Zamówienia publiczne

Zgodnie z art. 4 ust. 3 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami przy zlecaniu lub powierzaniu zadań publicznych przez podmiot innym podmiotom w umowie muszą być zawarte wymagania dotyczące dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami. Oznacza to, że podmioty realizujące zadania finansowane ze środków publicznych na podstawie umowy z podmiotem publicznym muszą spełniać wymagania określone w art. 6. tej ustawy, czyli zapewniać podstawową dostępność architektoniczną, cyfrową i informacyjno-komunikacyjną. Zapewnienie dostępności w ramach umowy z podmiotem publicznym powinno nastąpić z uwzględnieniem uniwersalnego projektowania. Przepis ten obowiązuje **od 6 września 2021 r.**

W art. 52 ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami traktuje również o udzielaniu zamówienia publicznego na wykonywanie publicznego transportu zbiorowego. Zgodnie z zawartymi w nim zapisami w specyfikacji istotnych warunków zamówienia należy uwzględnić konieczność zapewnienia w środkach transportu rozwiązań technicznych służących zapewnieniu ich dostępności dla osób z niepełnosprawnością i osób o ograniczonej zdolności ruchowej.

12. Deklaracja dostępności

Deklaracja dostępności to dokument o dostępności strony internetowej lub aplikacji mobilnej. Obowiązki podmiotów publicznych w tym zakresie reguluje ustawa o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych. Zgodnie z zawartymi w niej zapisami podmioty publiczne są zobowiązane do publikacji deklaracji dostępności **na każdej z zarządzanych przez siebie stron internetowych** (w każdym osobnym serwisie internetowym) – a więc zarówno na głównej stronie internetowej podmiotu, jak i na BIPie oraz innych stronach. Deklaracja musi być opublikowana w wersji elektronicznej,

Dostępność Plus

w sposób dostępny. Podmiot publiczny musi umieścić link do opublikowanej deklaracji dostępności w taki sposób, aby użytkownik strony internetowej mógł mieć do niego dostęp podczas nawigacji po stronie. Natomiast publikując deklarację dostępności aplikacji mobilnej, podmiot musi umieścić link do niej w miejscu, z którego pobierana jest aplikacja mobilna.

Zgodnie z art. 10 ustawy o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych deklarację dostępności sporządza się z wykorzystaniem wzoru określonego w załączniku do **decyzji wykonawczej Komisji (UE) 2018/1523 z dnia 11 października 2018 r. ustanawiającej wzór oświadczenia w sprawie dostępności**. Ponadto deklaracja powinna zawierać następujące elementy:

- datę publikacji strony internetowej lub aplikacji mobilnej;
- datę ostatniej aktualizacji strony internetowej lub aplikacji mobilnej, po dokonaniu istotnej zmiany jej zawartości, polegającej w szczególności na zmianie wyglądu lub struktury prezentowanych informacji lub zmianie sposobu publikowania
- informacji;
- informację lub link do informacji o sposobie dokonania oceny dostępności cyfrowej;
- dane teleadresowe siedziby podmiotu publicznego wraz ze wskazaniem danych kontaktowych osoby wyznaczonej do realizacji spraw w zakresie dostępności cyfrowej w tym podmiocie publicznym;
- informacje na temat utworzonych na stronie internetowej lub w aplikacji mobilnej skrótów klawiszowych służących przemieszczaniu się po elementach strony internetowej lub aplikacji mobilnej i uruchamianiu dostępnych na nich funkcji;
- informację o dostępności architektonicznej siedziby podmiotu publicznego dla osób niepełnosprawnych;
- informację o dostępności tłumacza języka migowego za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej wraz z informacją o metodach umożliwiającym skorzystanie z tej funkcji albo informację o jej braku;
- link do deklaracji dostępności aplikacji mobilnej, w przypadku posiadania przez podmiot publiczny aplikacji mobilnej;
- informację o możliwości powiadomienia podmiotu publicznego o braku dostępności cyfrowej;
- link do strony internetowej Rzecznika Praw Obywatelskich;
- wskazanie adresu elektronicznego, pod którym możliwe jest pobranie i zainstalowanie danej aplikacji mobilnej.

Informacje o dostępności architektonicznej w deklaracji dostępności

W deklaracji dostępności, w punkcie dot. dostępności architektonicznej powinny znaleźć się następujące elementy:

- dokładny adres opisywanego miejsca (jeśli jest kilka siedzib, to każdą należy opisać osobno);
- informacja o możliwości dojazdu do urzędu komunikacją miejską (np. numer autobusu, nazwa przystanku, odległość od przystanku) lub jej braku;
- opis przestrzeni wejściowej do każdej siedziby (informacja o: schodach, pochylni, podnośniku, miejscu parkingowym dla osób z niepełnosprawnością, punkcie informacyjnym/recepcji);
- informacja o liczbie (lub braku) dostępnych toalet oraz ich umiejscowieniu w budynku;
- informacja o windzie;
- informacja o tym, czy do budynku można wejść z psem asystującym;
- informacja o tym, czy w budynku jest zainstalowana pętla indukcyjna;
- informacja o tym, czy jest możliwość skorzystania z usług tłumacza polskiego języka migowego i w jaki sposób (na miejscu/on-line, potrzeba wcześniejszego zgłoszenia).

Podmioty publiczne mają obowiązek dokonywania przeglądu i aktualizacji deklaracji dostępności do dnia **31 marca** każdego roku oraz niezwłocznie w każdym przypadku, gdy strona internetowa lub aplikacji mobilna podlega zmianom mogącym mieć wpływ na jej dostępność cyfrową. Zgodnie z art. 19 ustawy o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych karze pieniężnej podlega podmiot publiczny, który nie sporządza i nie publikuje deklaracji dostępności albo nie zawiera w niej elementów wskazanych w art. 10 ust. 3-5 ustawy. **Wysokość kary wynosi do 5000 zł.**

13. Ewakuacja

Na podstawie art. 6 pkt e ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami każda jednostka podlegająca ustawie ma obowiązek zapewnienia osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób.

Oznacza to, że każdy podmiot musi przeprowadzić analizę dotyczącą trudności, jakie mogą napotkać osoby ze szczególnymi potrzebami w trakcie sytuacji zagrożenia. Analiza taka powinna obejmować przegląd procedur, zapewnienie właściwych kanałów sygnalizujących zagrożenie i ewentualną konieczność wyposażenia w specjalistyczny sprzęt ratowniczy. Analiza powinna też uwzględnić możliwości powiadamiania i ewakuacji osób z niepełnosprawnością ruchu, słuchu oraz wzroku, a także innych osób, które ze względu na swój wiek, stan zdrowia lub utratę przytomności nie są w stanie samodzielnie opuścić budynku. Dla każdego obiektu należącego do podmiotu należy indywidualnie ustalić plan ewakuacji

oraz skonsultować go ze specjalistami. Użytkownicy ze szczególnymi potrzebami powinni mieć dostęp do informacji dot. ewakuacji danego obiektu, a w szczególności informacji w zakresie odczytywania sygnałów alarmowych i sposobów wydostania się z obiektu.

W procedurach dotyczących ewakuacji przede wszystkim powinny znaleźć się zapisy dotyczące:

- osób odpowiedzialnych za ewakuację pracowników oraz klientów ze szczególnymi potrzebami,
- wyznaczenia miejsc ewakuacji, tj. gdzie należy doprowadzić takie osoby (tzw. miejsce oczekiwania dla osób ze szczególnymi potrzebami).

Miejsca ewakuacji powinny być odpowiednio oznaczone. Jeśli budynek podzielony jest na strefy przeciwpożarowe, miejsce oczekiwania powinno być wyznaczone w każdej ze stref. W zależności od miejsca powstałego zagrożenia, obowiązkiem odpowiedzialnych za ewakuację pracowników jest zgromadzenie osób ze szczególnymi potrzebami lub problemami w przemieszczaniu w takich bezpiecznych miejscach oczekiwania.

Zaleca się regularne szkolenie pracowników z zakresu ewakuacji, w tym ewakuacji osób ze szczególnymi potrzebami.

14. Literatura do skryptu i prezentacji

1. Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2012 poz. 1169),
2. Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. 2019 poz. 1696),
3. Ustawa z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz. U. 2019 poz. 848),
4. Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz.U. 2011 Nr 209 poz. 1243),
5. Załącznik nr 2 do Wytycznych Ministra Inwestycji i Rozwoju w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020 w zakresie równości i dostępności,
6. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 1997 Nr 123 poz. 776),

Dostępność Plus

7. Informacja dla wszystkich, Europejskie standardy przygotowania tekstu łatwego do czytania i zrozumienia. Wersja w języku polskim została wydana staraniem Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, 2010 r. <https://www.power.gov.pl/media/13597/informacja-dla-wszystkich.pdf> data wejścia na stronę 20.02.2021;
8. Standardy dostępności budynków dla osób z niepełnosprawnościami uwzględniając koncepcję uniwersalnego projektowania – poradnik, Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju, 2017 r., <https://www.gov.pl/web/rozwoj-praca-technologie/standardy-dostepnosci-budynkow-dla-osob-z-niepelnosprawnościami> data wejścia na stronę 20.02.2021,
9. <https://www.pfron.org.pl/pracodawcy> data wejścia na stronę 1.02.2021
10. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. 1994 Nr 89 poz. 414),
11. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. 2002 nr 75 poz. 690, z późn. zm.),
12. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych dla znaków i sygnałów drogowych oraz urządzeń bezpieczeństwa drogowego i warunków ich umieszczania na drogach (Dz.U nr 220, poz. 2181 z późn. zm.).

